

AS PALABRAS NO CAMIÑO

IES AQUIS CELENIS - CALDAS DE REIS

PARTICIPANTES

---

*Alumnado de 1º, 2º, 3º e 4º
ESO*

*Alumnado de TIC de 1º e 2º
Bach*

*Profesorado: 15 (9
departamentos)*

O PORQUÉ:

---

*Desenvolvimento de
competencias*

Aprendizaxe-servizo

Posta en valor do noso

Emprego das TIC

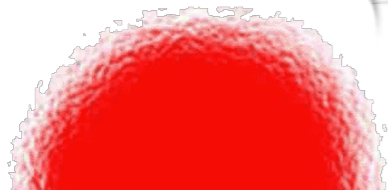
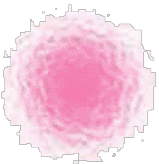

Alfabetización mediática e informativa (AMI):

“saber cando e por que necesitas información, onde atopala e como avaliala, empregala e comunicala de maneira ética”¹, empregando calquera tipo de medio de comunicación e outros provedores como bibliotecas, arquivos, museos ou internet.

¹*Colexio de Bibliotecarios e Profesionais da Información británico (CILIP)*

- ETAPA 1 – Lisboa-Alhandra
- ETAPA 2 – Alhandra-Azambuja
- ETAPA 3 – Azambuja-Santarém
- ETAPA 4 - Santerém-Golega
- ETAPA 5 – Golega-Tomar
- ETAPA 6 – Tomar-Alvalázere
- ETAPA 7 – Alvalázere-Rabaçal
- ETAPA 8 – Rabaçal-Coimbra
- ETAPA 9 – Coimbra-Mealhada
- ETAPA 10 – Mealhada-Águeda
- ETAPA 11 – Águeda-Albergaria a Velha
- ETAPA 12 – Albergaria a Velha-Oliveira de Azeméis
- ETAPA 13 – Oliveira de Azeméis-Grijó
- ETAPA 14 – Grijó-Oporto
- ETAPA 15 – Oporto-Vilarinho
- ETAPA 16 – Vilarinho-Bacelos
- ETAPA 17 – Bacelos-Ponte da Lima
- ETAPA 18 – Ponte da Lima-Rubiaes
- ETAPA 19 – Rubiaes-Tui
- ETAPA 20 – Tui-O Porriño
- ETAPA 21 – O Porriño-Redondela
- ETAPA 22 – Redondela-Pontevedra
- ETAPA 23 – Pontevedra-Caldas de Reis

AS ETAPAS DO CAMIÑO

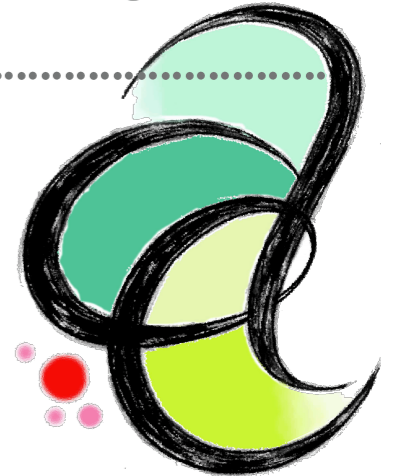

Alumnado de 1º ESO (Xeografía e Historia): Etapas do camiño

Alumnado de 1º ESO (Biología): Enderezos electrónicos dos albergues e/ou freguesías

Castro{Castro
Altar {Altar
Rosetón{rosetão
Cruceiro{Cruzeiro
Columna{Coluna
capela{Capela
Arquivolta{Arquivolta
Absida{Absite
Arcobotante{Arcobotante
Mosaico{Mosaico
Parteluz{Em português nao existe; sinónimo mainel
Tímpano{Timpano
Bóveda{ Abobeda
Cupula{Cúpula
Portada{Portada
Torres{Torre, fortaleza
Mosteiro{Mosteiro
Pazo{Paço
Arco{Arco
Cruz{Cruz
Vidreiras{Vitrail
Contraforte{Contaforte
botafumeiro{Incensário
Porta santa{Porta Santa
Celosía{Gelosia
Fresco{Fresco
Piar{Piar
Alicerce{Alicerce
Panteón{panteão
Canzorro{modilhão
Adro{Átrio
Igrexa{Igreja
Anxo{Anjo

PALABRAS, PALABRIÑAS

*Alumnado de 2º e 3º ESO
(Xeografía e Historia, Música):*

Busca das palabras

Alumnado de 2ºESO (Portugués):

*Comprobación do significado das
palabras*

1. Trobador / trovador:

Adiviña:

Sabe de rimas,

sabe de sons

ten imaxinación

e na Idade Media compón.

Opcións de resposta

- Trobador/Trovador
- Xogar/jogral
- Cantante

CREACIÓN DE ADIVIÑAS

Alumnado de 2º ESO (Lingua Galega e Literatura)

Alumnado de 4º ESO (Latín)

ACHEGA ETIMOLÓXICA

Castro

Portugués; castro / castelán: castro / inglés: hill fort / italiano: collina forte / francés: colline fort

Provéñ do latín “*castrum*”, que significaba “recinto fortificado”. Os romanos empregaron este termo para designar os poboados fortificados característicos da Idade de ferro no noroeste da Península Ibérica (da cultura que denominamos castrexa).

O termo castro asóciase á raíz indoeuropea kes- (cortar, afastar), de onde proveñen tamén palabras coma castrar e casto. A esta raíz uniríase o sufixo instrumental

- 1.- Pazos e casas grandes
- 2.- Igrexa de Santa María de Caldas
- 3.- Casa do Concello
- 4.- Balneario Acuña
- 5.- Río Umia
- 6.- Muíños de auga
- 7.- Casas modernistas e eclécticas
- 8.- Fonte das Burgas e outras fontes
- 9.- Balneario Dávila
- 10.- Igrexa de Santo Tomás e As Palmeiras
- 11.- Cruceiros e petos de ánimas
- 12.- Tesouro de Caldas
- 13.- Parque Botánico
- 14.- Carballeira
- 15.- Rúa Real e o Camiño de Santiago
- 16.- Torre de Dona Urraca
- 17.- Ponte Bermaña e Vía Romana XIX
- 18.- Igrexa de San Andrés de Cesar
- 19.- Igrexa de Santa María de Bemil
- 20.- Igrexa de Santo Estevo de Saiar
- 21.- Ponte de Segade
- 22.- Fervenza de Segade e Fábrica de Luz
- 23.- Petróglifos de Caldas

LUGARES SIGNIFICATIVOS

*Alumnado de 1º ESO
(Xeografía e Historia):
Lugares e itinerario*

O PATRIMONIO COMO AGASALLO

---

1. Balneario Acuña:

Nome: Balneario Acuña

Ubicación: Rúa da Ferrería, 2. Caldas de Reis

Tipoloxía: edificio privado dedicado ao servizo hoteleiro

Estilo: modernismo

Cronoloxía: As primeiras edificacións datan do século XIX pero o edificio actual é de 1 de xullo de 1906

Historia: Don Pedro Acuña y Malvar, secretario do monarca Carlos IV, comezou a súa construción pois ao sufrir de moitos problemas dixestivos pasaba longas tempadas en Caldas de Reis para beber das súas augas termais. Cando se recuperou, decidiu mercar as fincas onde estaban estas fontes termais para aproveitarlas e construír unha Casa de Augas.

O primeiro proxecto encargoullo ao arquitecto Don Melchor de Prado y Mariño (responsable da Colexiata de Vigo e do Teatro Principal de Santiago de Compostela), pero a morte de Don Pedro paralizou a obra cando só se edificara o piso de abaixo e parte das habitacións do piso alto.

A comezos do século XX todo o terreo pasaría ás mans de Elisardo Domínguez Rosados, un rico indiano establecido en Caldas de Reis. O encargado de darlle a forma actual ao balneario sería o insigne enxeñeiro palentino, Jenaro de la Fuente Domínguez. No ano 2007 o balneario sufriu outra reforma na súa totalidade.

Unha das súas principais atraccións é a piscina termal, que renova a súa auga constantemente, auga que alcanza durante todo o ano os 30° C. Debido ao carácter termal das súas augas, pódense realizar variados tratamentos terapéuticos que permiten poñer en valor a súas propiedades.

Descrición: edificio con habitacións todo confort para uns 100 hóspedes, terraza, restaurante, teatro, billares, salón de lectura, xunto cun departamento de baños e augas con toda clase de adiantos que a hixiene moderna e o luxo de primeiros de século esixían.

Ten unha galería na fachada norte. Consta de sótano, planta baixa, tres pisos e planta con bufarda. A fachada principal ten un corpo destacado no centro, composto por tres vans e dous corpos laterais. A esquina esquerda é redondeada.

Relevancia: unha das grandes casas de baños de Caldas de Reis e tamén de toda a provincia de Pontevedra. Atópase na entrada da vila polo que é tamén un dos primeiros lugares que ven os nosos visitantes cando entran en Caldas desde o sur.

*Alumnado de 1º, 2º, 4º ESO.
Xeografía e Historia e Bioloxía:
Elaboración das fichas de busca
de información.*

ELABORACIÓN DOS TEXTOS

2- BALNEARIO ACUÑA

Este edificio privado dedicado ao servizo hoteleiro é o balneario Acuña, unha das grandes casas de baños de Caldas de Reis.

As primeiras edificacións datan do século XIX, mais a construción actual, de estilo modernista, é de 1906. No seu interior acolle cuartos para aloxar 100 hóspedes, terraza, restaurante, teatro, billares, salón de lectura e un departamento de baños e augas con todos os adiantos de hixiene e o luxo que se esixían a principios do século XX.

Mais a quen debemos a construción deste edificio?

Don Pedro Acuña y Malvar, secretario do monarca Carlos IV, despois de ter sufrido moitos problemas dixestivos e de pasar longas tempadas en Caldas para beber das súas augas, decidiu mercar as leiras onde estaban as fontes e construír alí unha Casa de Augas.

O primeiro proxecto encargoullo ao arquitecto Don Melchor de Prado y Mariño (responsable tamén da Colexiata de Vigo e do Teatro Principal de Santiago de Compostela), mais a súa morte paralizou a construción.

A comezos do século XX todo o terreo pasou ás mans dun rico indiano establecido na localidade, Elisardo Domínguez Rosados. O encargado de darlle a forma actual foi o insigne enxeñeiro palentino Jenaro de la Fuente Domínguez. A última intervención foi no 2007, cunha reforma que afectou á totalidade.

Hoxe, a principal atracción nesta casa de baños é a súa piscina termal cunha temperatura constante de 30 graos centígrados.

*Alumnado de 4ºESO. Lingua Galega e Literatura:
Transformación de fichas de busca de información en textos*

LECTURA EXPOSITIVA

rex

Proxecto "Palabras no camiño". Audios Creados polo alumnad...

SOUNDCLOUD

Share

rex - 1pazoscasasgrandes

rex - 2IgrexaSantaMaria

rex - 3CasaConcello

rex - 4 BAIneario Acunha

*Alumnado de 1º ESO
Lingua Galega e Literatura:
transformación dos textos
expositivos en audios.*

TRADUCCIÓN AO INGLÉS

23- PETROGLYPHS OF CALDAS

These symbolic drawings engraved on the rocks are called "petroglyphs". The oldest one originates from the Neolithic Age, though many of the ones that are located in the Montes of Caldas are from the Age of the Metals, more particularly with the Bronze Age, i.e. between the 3 000 B. C. and 1000 B. C.

They were carried out using the technique of carving into the surface of rocks to create a series of symbolic designs of different styles: abstract, geometric, objects or figurative.

The deposits that you can see in the town of Caldas and its region are some of the best, world-class ensembles of this Prehistoric art. Although each one has a different chronology and typology, what they do share is the cultural, social and religious importance they had regarding multiple generations of hard work. They belong to the Galaico Group which is characterized by complex carvings on hard granite and an enormous variety and quantity.

Among the different groups of petroglyphs stands out the Pedra da Grada, Outeiro do Corno-type, which is exceptional because there are very few examples like this. There are some in Laxe dos Bolos (in Mount Xiabre) and Cequeril (Cuntis).

The Galician petroglyphs constitute an original and unique group. However, they are not always easy to visit given how difficult they are to access, which results in a lack of awareness about them for a large part of the population.

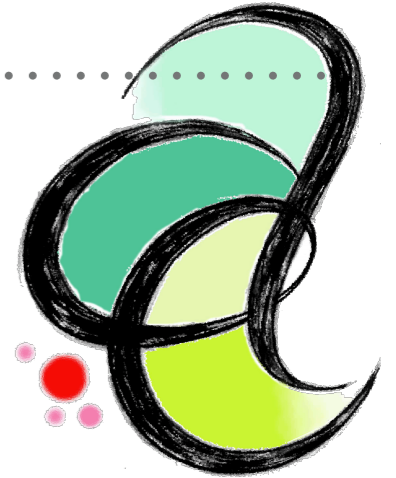
CREACIÓN DO LOGO

Alumnado de 4º ESO TIC

FOTOGRAFANDO A CONTORNA

Alumnado de 1º, 3º ESO (Xeografía e Historia)

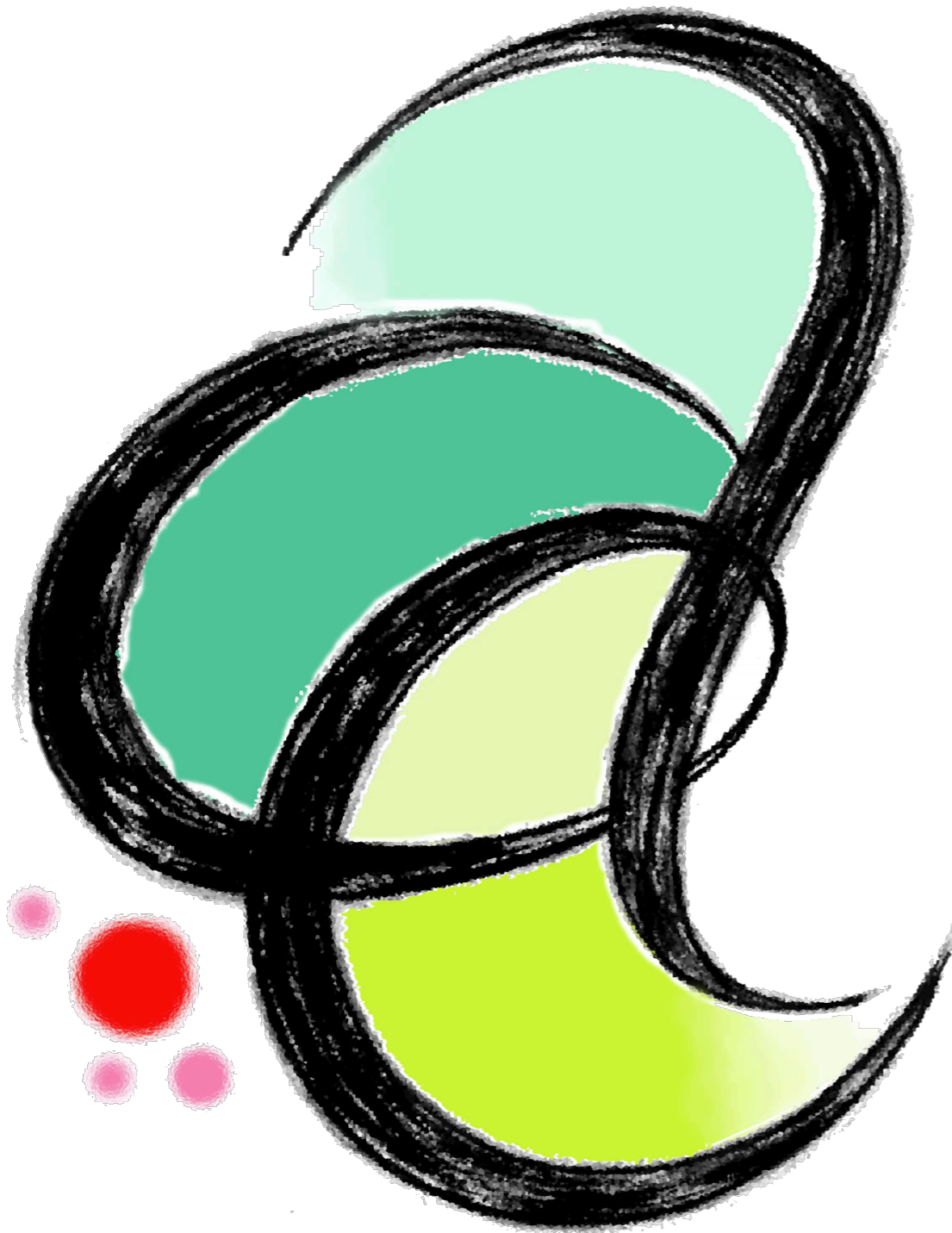
PAISAXES SONORAS

- Paisaxes sonoras: o son dos lugares

Alumnado de 3º ESO Música

MONTAXE DOS VÍDEOS

YouTube^{ES}

Buscar

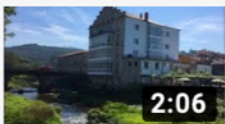
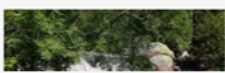
INICIAR SESIÓN

As palabras no camiño

Aquisvideo - 1/23

- **1. PAZOS E CASAS GRANDES BARROCAS**
Aquisvideo 2:29
- **2. IGREXA DE SANTA MARÍA DE CALDAS**
Aquisvideo 2:08
- **3. CASA DO CONCELLO**
Aquisvideo 1:38
- **4. BALNEARIO ACUÑA**
Aquisvideo 2:06
- **5. RÍO UMIA**
Aquisvideo

Alumnado de 1º Bach TIC

CREACIÓN DA APP

Preguntas

Gaita

Portugués: gaita / castelán: gaita / inglés: bagpipes / italiano: cornamusa / francés: cornemuse

A palabra gaita provén do gótico *gaitis* (cabra) pois o fol faise coa pel dese animal. Á súa vez esta palabra, que traerían os suevos, viría do protoindoeuropeo *ghaido-. Así atopamos termos similares en linguas dispares: gaida (búlgaro), gajde (macedonio e polaco)..

A gaita é un instrumento de vento consistente nunha bolsa de coiro (fol) no que se almacena o ar á que se ligan varios tubos: un polo que se sopra (soprete) e outros sonoros (punteiro, roncón...)

É un instrumento coñecido desde a Antigüidade, aparece citado no século I d.C. por Suetonio, que menciona a habilidade de Nerón para tocar o "utricularium" (odre de coiro). O momento no que as gaitas apareceron entre os pobos célticos das culturas atlánticas está discutido. Posiblemente foron os romanos os que as introduciron mais estes pobos converteron este instrumento, que na Baixa Idade Media tiña gran popularidade en toda Europa, nun dos seus sinais de identidade. Ademais deste significado, na poesía trobadoresca denomínase *gaita* o sentinela ou amigo do namorado que anuncia aos amantes a chegada da alba.

Volver   Prema para continuar

ejecutar	poner global Pregunta1	a	construye una lista	1.AD_trovador.png
				Trovador/Trovador
				Xograr/jogral
				Cantante
				Trovador/Trovador
				https://youtu.be/0h0hCGrVTic
				1ET_trovador.png
	poner global Pregunta2	a	construye una lista	2AD_Harmonia.png
				Melodía
				Canción
				Harmonía / Harmonía
				Harmonía / Harmonía
				https://www.youtube.com/watch?v=TCWT0cCzVsE
				2ET_harmonia.png
	poner global Pregunta3	a	construye una lista	3AD_castro.png
				Castelo
				Igrexa
				Castro
				Castro
				https://www.youtube.com/watch?v=TCWT0cCzVsE
				3ET_castro.png
	poner global Pregunta4	a	construye una lista	4AD_cruceiro.png
				Altar
				Igrexa
				Cruceiro/Cruceiro
				Cruceiro/Cruceiro
				https://www.youtube.com/watch?v=TCWT0cCzVsE
				4ET_cruceiro.png
	poner global Pregunta5	a	construye una lista	5AD_mosteiro.png
				Mosteiro
				Cárcere
				Castelo
				Mosteiro
				https://www.youtube.com/watch?v=TCWT0cCzVsE
				5ET_mosteiro.png
	poner global Pregunta6	a	construye una lista	6AD_outeiro.png

Preguntas

Se este instrumento queres tocar debes soprar e soprar, e a súa barriga apertar.

Fruta

Acordeón

Gaita

Latitude: 42.54319

As palabras no Camiño
IES AQUIS CELENIS - CONCELLO DE CALDAS DE REIS

As palabras no Camiño
IES AQUIS CELENIS - CONCELLO DE CALDAS DE REIS

Galiza é tecnoloxía,
camiña con sabedoría.
Se o código escaneas,
a túa mente recreas.

Da man do alumnado de secundaria do IES Aquis Celenis ídesvos mergullar no patrimonio lingüístico e cultural que esconde Galiza. Faremos un percorrido virtual pola nosa vila: Caldas de Reis.

Cando chegedes a ela, na Oficina de Turismo recibiredes unhas prendas por ter xogado connosco e realizado esta viaxe polo coñecemento.

DIFUSIÓN NO CAMIÑO E APRENDIZAXE-SERVIZO

As palabras no Camiño

IES AQUIS CELENIS - CONCELLO DE CALDAS DE REIS

*Ponte Bermaña
e Via Romana XIX*

Alfabetización mediática e informativa (AMI):

“saber cando e por que necesitas información, onde atopala e como avaliala, empregala e comunicala de maneira ética”¹, empregando calquera tipo de medio de comunicación e outros provedores como bibliotecas, arquivos, museos ou internet.

¹*Colexio de Bibliotecarios e Profesionais da Información británico (CILIP)*

IES CALDAS LETRAS

Blog da Biblioteca do IES Aquis Celenis

[ACERCA DE NÓS](#)

[NOVIDADES](#)

[CLUB DE LECTURA](#)

[ACTIVIDADES](#)

[CONCURSOS](#)

[PROXECTOS INTERDISCIPLINARES](#)

